

Balau, l'heroi del riu

JOSEP VALLVERDÚ

25^{anys} llegint junts

Pagès editors
LLEIDA, 2015

© Josep Vallverdú i Aixalà, 2014
© Fotografia de la coberta: Albert Carreras, 2015
© d'aquesta edició: Pagès Editors, S L, 2015
Sant Salvador, 8 —25005 Lleida
www.pageseditors.cat
editorial@pageseditors.cat
Primera edició: març de 2015
ISBN: 978-84-9975-596-0
DL L 217-2015
Imprès a Arts Gràfiques Bobalà, S L
www.bobala.cat

« imprès a **lleida** »

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només es pot fer amb l'autorització dels seus titulars, llevat de l'excepció prevista per la llei. Adreceu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos, <www.cedro.org>) si necessiteu fotocopiar, escanejar o fer còpies digitals de fragments d'aquesta obra.

*A la memòria
de Francesc Vallverdú
J. V.*

L'acció d'aquesta novel·la se situa temporalment en el pas de l'epipaleolític al neolític, on l'avanç de la civilització podia oferir una distribució local diversa. Els protagonistes viuen prop dels rius i llacs. La pedra és encara tallada, no polida, però alternen vestits de pells naturals i de cuiros adobats. Alguns grups humans no coneixen l'arc, d'altres tenen bestiar domesticat. S'insinua la primera ceràmica.

HAVIA VISCUT PROP DE L'AIGUA, amb el riu sempre a la vista. No entendria pas una vida diferent. Potser tribus de terra endins no sabien de l'existència dels grans rius. Però els homes de l'aigua, que bé n'hi hauria d'altres que no fossin ell, devien viure sempre al costat de ribes rostes, on, fàcilment, hi badaven amples boques les balmes, que oferien la necessària protecció. De vegades la riba era un immens dau de pedra, i llavors la balma, gran com una veritable cova, s'obria en la paret rocosa que, a certa alçada, els allunyaria del perill d'una crescuda del riu. Com en el seu cas: ell hi pujava per un costerut caminal. A més a més, un segon camí menava de la boca de la cova fins al cim de la riba, i permetia accedir a horitzons més amplis, a la vegetació dels boscos i a les planes.

Les contalles parlarien d'un heroi, Balau, que un dia, quan era només un noiet, procedent de molt lluny, baixà pel riu agafat a un arbre molt gran que el corrent havia arrencat de les muntanyes i, en

arribar on el corrent s'amansia i eixamplava en un extens rebeig, es va agradar d'aquell indret i s'hi va quedar. No existia encara la cova, només la gran roca i la fina arena que en suau pendent arribava al riu.

Balau hi va créixer, hi vivia solitari, i es mirava cada dia el sol i cada nit la lluna, com si cerqués companyia. Menjava crancs dels rierols afluent, i pescava peixos agafant-los amb les mans, sota els còdols del fons. Nedava com un peix, i desvetllà aviat l'enveja i l'enuig de les llúdries que també habitaven el riu i veien com els feia minvar les seves provisions de peixos, l'únic aliment d'aquelles bèsties nedadores.

Les llúdries, quan el veien, fugien a amagar-se entre les canyes xisques, la boga i el senill de les vores fangoses, o les soques dels saücs, tot emetent furiosos ganyols d'enemistat davant aquell ésser tan gros... Com que a Balau li quedava el camp lliure, atrapava molt de peix i se'l menjava bo i cru quan era a la riba. També se'l cruspia acompanyat de llicsons. Entre mos i mos aixecava la veu:

—Sé que m'esteu espiant, llúdries ronyoses! Sóc en Balau, amo de les aigües! Aneu-ho escampant als peixos, els crancs, les serps, les granotes, que ho sàpiguen totes les bèsties del riu!

Les llúdries, que fins feia poc s'havien cregut que eren les bèsties més valentes de l'univers, van veure com aquella figura cada cop més gegantina els prenia el menjar i els destorbava de viure galanament dins les aigües. Els feia nosa.

El gegant estava una tarda estirat al sorral que omplia l'espai entre el riu i la gran roca, en l'estesa d'arena que els separava. Dormia profundament i tot entorn d'ell hi havia una escampada de closques de cranc.

La més experimentada i veterana de les llúdries, va ensumar el cos de l'home. Temia despertar-lo, si s'hi acostava massa i es limitava a estirar el morro endavant. Les altres, porugues, s'aglevaven en un grumoll neguitós, tremoladís.

Quan la llúdria capdvantera encara era prop del gegant, es va desfermar un plujot espès i violent, amb molt de vent i ratxes furioses. Ràpidament les llúdries fugiren del lloc i es refugiaren al riu. Era el lloc on se sentien més segures...

Ara se sentien trons. I al lluny, riu avall, furioses lluminàries travessaven la cortina d'aigua. I, el pitjor de tot, el llamp. Ara i adés la serpejant fuetada del llamp espetegava contra l'aigua del riu. I en quedava una fortor de sofre.

Les llúdries buscaren la riba i correueren a posar-se dessota les pedres que alternaven amb les arrels dels arbres. Però els seus ulls oblics i lluent com botons no deixaven de mirar el gegant Balau, que, malgrat el tronar i ploure, no es despertava i continuava dormint, immòbil com la gran roca. Al cap d'una mica les llúdries van observar un fenomen inesperat.

El gegant es feia de mica en mica més petit. Plovia tant que la sorra s'estovava, s'anava fent més

fina, i com que ell pesava molt, de mica en mica s'anava enfonsant a l'areny. Si plovia gaire més, quedaria enterrat.

En aquell moment va semblar que tot, la terra, el riu i els arbres, i les arrels, saltava enlaire, se sostragava d'una manera mai vista, mentre un espetec molt més fort que el cruix de la caiguda d'un arbre omplia de ressons cada racó. I allà, dessota les pedres, al davant dels seus ulls, les llúdries van veure caure el llamp. Just a l'altra riba, rere el tossal, i la seva resplendor no deixava comprovar com el cos de Balau s'anava enfonsant. Una resplendor insofrible les va deixar sense veure-hi.

L'enlluernament durà uns segons. Després, per treure's el tel de ceguesa que els havia quedat, les llúdries van tirar-se l'aigua i, de mica en mica, en la grisor del líquid, van acostumar-se a distingir altre cop formes i figures. Dins de l'aigua es trobaven bé i es van encalmar en recobrar del tot la visió. Llavors van treure els caparrons a la superfície. I van arrufar el morro.

Se sentia una fortor densa. A penes podien respirar.

Es van tornar a submergir i nedaren fins a l'altra riba, la del gegant. No el veien i es miraven totes entre elles. Potser el gegant era al fons de la terra.

Ara les llúdries alçaren la vista i es van quedar badant. La gran roca havia perdut una bona llesca del seu gruix, feta fragments escampats per bona part del sorral. I allí on la gran roca havia minvat, quedava una balma enorme, una excavació. El llamp havia causat l'estropell.

«I el gegant?», semblaven preguntar-se ara.

La capitost fou la primera a caminar per la sorra, sense cap por. Les altres la seguien més a poc a poc. La llúdria es plantà sobre un túmul d'arena i de pedres. Es girà a les seves companyes convidant-les mudament a reunir-se-li.

Llavors les pedres van bellugar-se un xic. La llúdria va esperar una mica, per comprovar si amb el cop donat era ella qui havia fet somoure les pedres i la sorra. Però el bellugueig continuava. Algunes llúdries començaren a retrocedir.

Les pedres i la sorra es movien, però no es veia rastre del gegant. La llúdria capitana començà a gratar el túmul.

Instintivament sabia que l'home havia quedat mig enterrat després de la caiguda del llamp. Els terrosos i trossos de pedra caiguts, en escampar-se sobre el túmul d'arena, augmentaren el pes que el cobria. El gegant no podia descavar-se ell tot sol... Les llúdries, no gaire convençudes, van unir-se a la capitana, i van començar a enretirar pedretes, i quan en trobaven alguna de més grossa l'enretiraven entre dues o tres companyes. Al cap de poc la mà de l'home emergí, després el braç, després el cap...

Descavat del tot el sorrar que cobria en Balau un cop separades les pedres, ell, assegut al sot, escopí sorra una estona. Després, sense dir un mot, entrà al riu a esbaldir-se i desaparegué sota les aigües. Les llúdries el deixaren passar, admirades que no les ataqués. Devia ser de més bona mena que elles no

havien pensat, o bé l'experiència de l'enterrament temporal l'havia abonçat. Potser el llamp amansia els gegants.

Finalment en Balau reaparegué; el seu tors emergí de l'aigua i, quan es posà dret prop de la riba i caminà vers la sorra, portava penjant de la mà una enorme carpa d'escates lluents que havia atrapat. Les llúdries no haurien pas pogut dominar aquella bestiassa sota l'aigua.

En Balau deixà la carpa a terra.

—Teniu, per a vosaltres —va dir, tot satisfet i humil.